

Երբ Բաղդադի Բախթիար իմաստասերը Բախթիար իմաստասերին ասաց, որ  
 Բախթիար իմաստասերը Բախթիար իմաստասերին ասաց, որ

յէն անընդունաւորաց, հերքեսքէնտի եւ-  
թիշտիրտի թեմի թոխումու թերք եթմէք  
տախի իճապ եթմէզ: Թոխում հեր նէ ճինս  
օլուր վէ հեր ներէտէն կէլիւսէ կէլին, ե-  
յիճէ գալպուրլայր, չարգ տանէլէրի վէ եւ-  
պանի թոխումլարը տէֆ եթմէք, վէ սիւրմէ  
տէտիքլէրի շէյին հասըլ օլմամասընա տախի  
չարէ արամագ լաղըմ տըր:

Եւրօպատա տախի եթմէրի գուլանըլարը  
վէճՏ իլէ, հեր կիւն եթիլէպիլէճէք միգտա-  
րի թոխումլուգ հընթայը պիր կիւն եվլէլ  
պիր եթրէ երղըպ, միգտարինէ կէօրէ, մէսէ-  
լա եիւզ գըյյէ սույա երկիրմի գըյյէ թա-  
ղէ քիրէճ, վէ պիր գըյյէ տախի թուզ գա-  
րըշտըրարագ սուլուճա պիր շէրպէթ օլտուգ-  
տա, հընթանըն իւղէրինէ աղար աղար տէօք-  
մէլի, վէ պիր թարաֆտան հեր պիր տանէսի  
եյիճէ միւլէմմա օլունճայա գատար քիւրէք-  
լէյիպ գարըշտըրմալը տըր: չինքի, սիւրմէ  
տէտիքլէրի շէյին թողը վէ եախօտ թոխու-  
մու ղայէթ ինճէ օլուպ, գանդի տանէյէ եա-  
փըշմըլ պուլունուր իսէ, տանէ իլէ պերա-  
պեր նապիթ օլաճաղընտան, վէ իշպու քիրէճ  
վէ թուղտան միւրէքքէպ շէրպէթ իսէ, սիւր-  
մէլին թոխումուճու վէ թողունու եաղըպ  
թէմիլլէ յէճէյի կիպի, թոխումուն չափուգ  
պիրթմէսինէ տախի եարտըմ իտէճէկինտէն,  
պունա լիայէթ, ֆէննի ղիրաթմա լաղըմ  
տըր:

Վազա քիրէճին թոխում տանէլէրինէ  
եաղըշաճագ օլան թողլար, թոխում սաղը-  
լըր իքէն, ինսանըն պունունա, վէ եիւղինէ  
կէլիւր, վէ ղիրայա (էքիճի) պիր աղսըլընթը  
վէրիւր իսէտէ, լիւղկեարըն ետտիկի թարաֆա  
գարըլ թոխում սաղըլմաղըճա, իշպու թող  
պիր կիւնա ղաճմէթի միւլէտտի (սէպէպ) օ-  
լամաղ:

Վէօսթմէնճէ Եհայիսինտէն վէ սէֆինէ  
լուէսաթընտան Վճմէտ վէ Խալիտ լէյիլէր  
պիր գայըգտա, վէ լլի լէյիս տախի տիկէր  
պիր գայըգտա օլտուգլարը հայտէ, աղօսթօ-  
սուն օն պէշնէն կիւնիւ Վէօսթմէնճէ իսկէ-  
վէսինտէն գաղըպ Վարնայա կէլիւր իքէն,  
մերգուման Վճմէտ վէ Խալիտ լէյիլէրի  
աղլար օլտուգլարը գայըգ պիր արալըգ տիւ-  
մնիւր կիպի Եթմէյէ պերույէ բօճաղամաղա  
պաշաթըլըն, մերգում լլի լէյիս ուղադտան  
միւշաճատէ Ետինճէ, մէքիւր գայըլըն իւ-  
ղէրինէ վարտըգտա, մերգուման Վճմէտ վէ  
Խալիտ լէյիլէր իլէ տէօթմ նէֆէր թայի-  
ֆէսիննի պօլէրտան վէֆաթ իթտիկի կէօ-  
րիւրմիւլ, վէ մէքիւր գայըլը մերգում լլի  
լէյիս աղըպ Վարնայա կէօթիւրմիւլտիւր,  
Մերգումլարըն Վէօսթմէնճէ իսկէլէսինտէն  
ճարէթթէրի պէշ սաթթ օլտուղու, վէ հիշ  
պիրինտէ խաթթաղա տայիր Էսէր օլմատը-  
ղը հալտէ, ճիւմէսիննի պէօլլէ պիր միւտ-  
տէթի գալիլէ ղարթընտա վէֆաթլարը, ու-  
մուրու ղարիպէտէն տիր:

Թօնն

Իէվանտա օգունտուղունա կէօրէ, կէ-  
չէն հաթթա վիւքէլա պէյնինտէ ղուհուր  
եաթթէ օլան պաղը միւշքիլաթտէն տօլարը,  
լէյիսի Վճքեամը աղիյէ իւպհէթլու տէվ-  
լէթլու Վհեամիլ բաշա հաղըթթէրի իսթի-  
ֆալարըն վէրիլլէր, վէ գապուլէ շայան պուլ-  
րուլմասը ղըմնտա եէտի սաթթ գատար Է-  
սէրի իսրար իպրաղ իլլէմիլլէր իսէտէ, սօնրա-  
տան Օլմըլ հաղըթթի սատարէթմէնճի  
թարաֆթնտան ղուհուրա կէլէն պիր իլղահա-  
թը միւքիլէ իւղէրինէ, բաշայի միւշարիլլէյճ  
հաղըթթէրի տախի իսթիֆալարըն կէրի ալ-  
մըշար տըր:

Ղէպէլի Իպնան իլին թախսիս օլու-  
նան իքի պէօլլէք Խորթիլլան գաղապ ապէ-  
րի, կէչէն բաղար իրթէսի կիւնիւ Ըլէյի-  
Ըտտի նամ վարօր իլէ Խսկէնտէրունա եօլ-  
ճու օլմուլ տուր:

Եղբիւր վարօր աթտէթ իտէր իքէն, տա-  
պըգ Ըամ վալիսի օլուպ, վէ շիմտի իսէ  
Էվգաթ նաղըլ տէվլէթլու Մէճմէտ Սիւշ-  
տի բաշա հաղըթթէրի իլէ, Վօզան թարա-  
ֆթնտա պուլունան տէվլէթլու Տէրմիւլ բաշա  
վէ սէմահէթլու Ղէվտէթ Էֆէնտի հաղարա-  
թըն պու թարաֆա կէթիլէճէք իմիւլ:

Իլէչէն հաթթա Ղէրիտէլէրինտէն պիրի-  
սինտէ օգունան շու քէտի ֆըգրասը, փէք  
կիւլէճէք պիր շէյ օլտուղունտան պէյան  
իտէրիլ:

Հարիւր քէպիրտէ սահիպ վէ համիսինի  
ղայպ Էթմիլ, վէ տէօթթ Էթրաֆընը աթէլի  
պէլա սարմըլ օլան պիլսուրէ քէտիլէրտէն  
պաղըլը, հեր նաթըլ իսէ պիր թարիպը սէլա-  
մէթ պուլարաթ, ճան աթըլ քէյտէրթէյ  
մէտրէսէմիլլէ թէհաշչիւտ (պիրիքմէք) վէ թէ-  
ճմիւլ իլլէմիլ, վէ պունլարտան Էթթէրի եա-  
րաղը վէ թօլիւլ օլարագ, շիմտիլ տէկին  
թօլիլանլարըն ատէտի եթթմիլլէ եթթմիլլ  
օլտուղունտան, վէ պունլար հեր վաթթը պիր  
պիլլէրէք, վէ ճիկէր իսթէյիպ ֆօտուլա եէ-  
մէմէք սէլտասընա տիւշէրէք, կիճէ կիւնտիւլ  
մըրլանըպ տըրլամագտա, վէ իմարէթտէն ա-  
լընան փիլապլարա օրթագըլը իթմէքտէ պու-  
լունտուգլարընտան, հեր նէ գատար շիմտիլլէ  
պիրէր իքիլէր, օտալարա միւտաֆիլը ալընմըլ  
իսէտէ, եինէ փէք չօղու աճ վէ պիլ—իւճա-  
չըգտա գալտըլարընա, վէ Խիւտա հըֆլ Էթմիլ,  
պունլարտան պիր քէրթէ թէնասիլ հուսուլէ  
պաշարտա, արթըպ պիլլ մէտրէսէտէն չը-  
ղըպ, քէտիլէրին երլէճմէսի լաղըմ կէլէճէ-  
կինէ պինաէն, պու ճիւլարտա իսնէսի միւհ-  
թէրէգ օլուպտա, քէտիսինի ղայպ իտէն,  
վէ մուհապէթի օլան ղէվաթըն, պիր քէր-  
լէ կէլիպ թէֆթիլ ու մուայյէնէ իտէրէք,  
ճինսի ճինսինէ, վէ լէնկի լէնկինէ ույարտա  
ալմալարը, վէ հիշ քէտիսի օլմայրպտա պիր  
եթրտէն թէտարիք իթմէք Էմէլինտէ պուլու-  
նանլար տախի, պիրթթէլիլ, սէլմէ շարթիլ-

լէ, մուհայլէր օլարագ, պէյնտիկիննի ա-  
ղըպ, ֆաղաթ մէտրէտէյէ մալ օլան տէմիլ  
պաշարըն իտարէ վէ իաշէսի իլին, ապհապը  
իւպրաթ թարաֆթնտան պիրէր մըգտար ճի-  
կէր իհսան պուլրուլմասը, իֆատէ վէ լէճա  
գըլընը:

Պէյ օլունտա խաթթա գատընըն պի-  
րիսինէ կէթիլլէն հէքիմիւլ վէրտիկի լէլէթա-  
տա, հեր նէ գատար տիշարտան իսթիմալ օ-  
լունաճաղընը իշար իտէլ իսէտէ, իլաճը եաթան  
Էճաճը վաղիֆէսինի թոնըլարագ, մէքիւր  
իշարէթի իլաճ շիշէսիննի իւղէրինէ եաղմաթը-  
ղընտան, վէ խաթթանըն սահիպլէրի տախի,  
համագաթ վէ ատէմի պասիլէթթէրինտէն նա-  
չի, նէ եօլտա իսթիմալ օլունաճաղըն սօրուպ  
անլամաթըլարընտան, ղէվալը քէյֆիլլէն  
մէքիւր իլաճը եէյէրէք անինտէ վէֆաթ  
իթտիկի, վէ մէրգում Էճաճընը, մէքթէ-  
պի թըպպիլէտէ, պիր գօլիսիս հուղու-  
լունա իսթիլլէթագա շիլլիլի, Ղէրիտէտէ  
օգունմուլ տուր:

Ղէրիտէ գապահաթը եալընըլ Էճաճընըն  
իւղէրինէ համլ իթմիլտիր, հալ պուրի,  
քէյֆիլ սահիպլէրի տախի պյնի տէրէճէտէ  
գապահաթըլարըլար, չինքի Էճաճը թէլալ  
վէ ղայլէ իլէ պօլմունու ունումմուլ օլտա  
տախի, իլաճը կէթիլլէն վէ քէյֆիլլէ վէ-  
րէն քէսին եախօտ քէսանըն, նէ եօլտա,  
նէ գատար, վէ նէ վաղըթ եէտիլլէճէկիննի  
վէ եախօտ իսթիմալ իտիլլէճէկիննի պիրթապի  
սօրմալարը լաղըմ կէլիւր իտի: հեր նէ հալ  
իսէ, պէօլլէ գաղալար Էթթիքսիլլ ղուհուրա-  
կէլմէքտէ օլտուղունտան, հիքեայլէրիննի օ-  
գույարագ վէ ալիլլէյէրէք, հերքէս հեր վա-  
ղըթ ույանը պուլունմալարը:

ԱՅԳԱՅԻՆ

Տիւնքի կիւն լնդհանուր ժողով թէճէմ-  
միւ իթմիլ, Էթթէրիլլէթի աղա պուլունմուլ,  
մէճիւս աղըլմաղտան Էվլէլ պիր կիւրուհ սէ-  
ֆիլ Մուլլուլար իլէրու տօլարագ, տէրտէ-  
լէրիննի արլ ու իֆատէ իթմիլլէր, չաղըլ-  
մըշար պաղըլըլարը, վէ եալմարըլ եաղար-  
մըշար, վէ Սըրաղան պատրիարք հայր հաղ-  
րէթլէրի, վէ սայիր պիր գալ ղաթլար թա-  
րաֆթնտան, շիմտիլ գատար ատէթի մա-  
լիւմտէ օլտուղու միսիլլու, իւմիտէր վէրիճի  
ճէվապլար ալտըգտան սօնրա տիշարը չըգ-  
մըշար, պատէհու մէճիւս աղըլմըլ, ատէնա-  
գրուլին օգունմուլ, վէ եէնի ինթիսայ  
օլունմուլ օլան երեսփոխանլար գապուլ օ-  
լունմուլար տըր:

Պունտան տախի սօնրա, Վաղաքահան  
ժողովուն գալմըլ օլան աղալարը քեաթթէ-  
թին իսթիֆա իթմիլլէր, վէ լնդհանուր ժո-  
ղով դիւանընըն թէճտիլ թէքիլլ օլուն-  
տուգտա, պու տէֆալըգ սայիր պէճիտ իլլէ-

նե պաշտօնաւորաց, օնուն մէք թուոյ իլէ իսթէ-  
նիլմէսի միւնստիպ կէօրիւտիւկիւնտէն, եւնի  
ինթիխապ օլունաճադ Վաղարշապէան ժողովուն  
սէօսպէթի աշխտըդտա, շիմտիլէ գատար  
կէլիպ կիտէն Վաղարշապէան ժողովարուն, մե-  
մուրիլլէթէրինէ տէվամ իտէմէտիլլէրի, վէ  
պինաէն ալէյՏ հէման հիշ պիր լայրդլա իշ  
կէօրէմէտիլլէրի, վէ միլլէթիմիլ վարթայը  
հէլաթէ տիւշմէթ թէհէլլէսինտէ պուլունտու-  
ղունտան պաշս իլէ, պուլունտ սէպէպի սահի-  
Տի անլաշարադ, չարէսինին տիւշինիլմէ-  
սի, վէ իճապը իճարաթընա պաղըմասը թէքիլի  
օլունմուշ, պաղըլար թարաթընտան պիր գաշ  
սէպէպէր իպրադ գըլընմըլ, լաքին պաշըճա  
սէպէպ նէ իտուկի լայրդըլա արաթըլա վէ  
գարար վէրիլմէքսիլլէն, վէ իսթիֆալարը սէ-  
պէպի, խասսէթէն Վաղարշապէան ժողովտա-  
տի լայրդըլա սօրուլուպ, մալիւմաթ ալըն-  
մազըղըն, աղալարտան պիրիսի թարաթըն-  
տան, էկէր եէնի ինթիխապ օլունաճադ պաշ-  
ար համալէր օլուրլար իսէ, մէնդիլի մազսէտէ  
վասըլ օլունապիլէճէկի թէքիլի օլունմուշ, վէ  
մէքիլար թէքիլի թասահուպ իտէնլէր տալի  
պուլունմուշ պուլարտա ալալարտան պիր գաշ  
զալար, պուլ Սահմանադրութիւնտա պաղը  
գուտուրլար պուլունտուգտան պաշգա, հէյ-  
յէթի հաղըրէսիլլէ իճարաթ միւմքիլիսիլ օլ-  
տուղունտան, 15 այ տահա թէհի եէրտէ վա-  
ղըլ զայպ իտիլմէքտէն, վէ միլլէթին խարա-  
պը մուճիպ օլունմադտան իսէ, միլլէթին ի-  
տալէսի պիր մուվադգաթ մէճիլլէ հալալէ  
իլէ, շիմտիլէն Սահմանադրութիւնուն վե-  
լաթըննութիւնունա միւսարաթ օլունմասը  
վէ պուլ պապտէ Սալթանաթը սէնիլլէնին  
լուլթ ու միւսատէսինին իսթիտա գըլընմա-  
պը թէքիլի օլունմուշ, պաղըլար լուլի մու-  
վաֆադաթ կիւսթէրմիլլէր, լաքին պէյլէ  
մէհիմմ վէ նաղիթ մէսէլլէր իւղէրինէ չօդ-  
լար սարիթը զիճն իթմէք իսթէմէտիլլէն պաշ-  
գա, միւճաալէ իտէրէթ իսթըլը վէ շէրիլ ան-  
լամադ ուսուլլինէ տալի իտիլլէ իթմէտիլլէ-  
րինտէն, վէ պիր սաաթ էվլէլ մատտէլի  
եէթիլլէրի եէրէ պաղըլարադ, պըրադըլ  
կիթմէք վէ վաթորա գայըղա եէթիլլէք ար-  
զուսինտէ պուլունտուգլարընտան, տահա միւ-  
տարի քիֆայէ տիւշինիլլէպ վէ միւճատէ-  
լէ օլունմադըլըն, հոթայ հոթայլլէրա պիլ-  
լի, հոթայ հոթայլլէրա պիլլիլ թէքիլի վէ  
աճէլիսի մէյաանէ չըգմըլ, չօղլար լաղի օլ-  
ունլար, վէ համամիտիլլէր իտտաասը, էքսէ-  
րիլլէթի արա իլէ գապուլ օլունմուշ, վէ  
եէնի Վաղարշապէան ժողով իէն, 20 աղա  
սէլլմէք իւղլէ, իւշ քիշլաէն միւրէթթէպ  
պիր գոմիսիս մարիթէթիլլէ, 40 քիշի իս-  
միւնտէն միւրէթթէպ պիր ցո-ցո-թէթիլլէ օ-  
լունմասընա գարար վէրիլմիլ, վէ Ստեփան  
պէյ լարաանեան, վէ Կեորդ պէյ Երամ-  
եան, վէ Յակոբ էֆէնտի Սիւպայաճեան,  
կիլլի գուրա իլէ մէքիլար գոմիսիսա աղա

ինթիխապ օլունմուշար տըր :  
Սէքիլար գոմիսիս հէր նէ գատար 40  
քիշի իսմիւնտէն միւրէթթէպ պիր ցո-ցո-թէթիլլէ  
թէքիլիլ իտէճէք, վէ մէքիլար ցուցակ երես-  
փոխան էֆէնտիլլէրէ կէօնտէրիլլէրէ, 20 քի-  
շի իսմիւնտէն գուրա վիւրմէրի թէքիլի օլունա-  
ճադ իստէ, եէնէ հէր քէս, մէքիլար ցու-  
ցակտան սիշարը պէյնտիլի առամըն իսմիւն  
տալի գուրա վիւրէպիլլէճէք տիր :  
Պիր մէճիլտէ էքսէրիլլէթի արա իլէ  
վէրիլլէն գարարա լիպէթ օլունմադ ֆարդ  
տըր, լաքին, պիր գարարըն իլի եախտ ֆէ-  
նա, միւմքիլի եախտ միւմքիլիսիլ, վէ սօղ-  
լու եախտ եանըլ օլունմընը մուհաթէթ իթ-  
մէք, վէ իլէրուտէ հէրքէսի եանըլմադտան  
սազընտըրմադ նիլլէթիլլէ, ալէնէն պիր հիւք-  
մի սարիլ պիլլիլմէք տալի հազգանիլլէթ վէ  
հուրիլլէթ իլլէ իլլապընտան տըր :  
Պիրիլլէ իլլիլապտըմըլա, Վաղարշապէան  
ժողովուն, քէնտի մէմուրիլլէթինէ տէվամ  
իտէմէյէրէք, իլլիտէ պիր իսթիֆա վիւրմէսի,  
վէ միւրաթ օլունան սէմէրէյի կէօսթէրէմէ-  
մէսինէ սէպէպ, նասըլլէր, չօգ տէֆա սէյլէ-  
միլլէր տիր, անճադ անդարեա սուրէթիլլէ  
լալտմէթ իթմէսի տիր, չիւնքի, իշ տէնիլլէն  
շէյ վաղըլ իլլէ կէօրիլլէպիլլէր, վաղըլ ի-  
սէ առամ գուլլանըր, վէ վաղըլը գուլ-  
լանաճադ առամիսէ, անճադ փարա իլլէ պու-  
լունապիլլէր, եզխա խնկիլլէր միլլէթի կիպի  
պիր պէյլիլլէ միլլէթ սըրասընա կէլէրէք,  
պիր թագըմ փարասընըն հատտ ու հիսա-  
պընը պիլլմէք լօրտլարա վէ միլլալարա մա-  
լէք օլունմըլ իճապ իտէր, Տիմէք տիր քի,  
պիրիլլէ իլլիլապտըմըլ իլլէ իլլապընտան, Վա-  
ղարշապէան ժողով աղալարը, իսթէր ցուցակ  
իլլէ ինթիխապ օլունմուշար, վէ իսթէր ցու-  
ցակըլ, կիտիլլէն տէյիլլէրիլլէ, բաթիլլէ-  
խանէտէ ալըղըլ վէ գատիլլէ պիր գոմիսիս  
քէյտա իթմէտիլլէք, իսթէր համամիտ օլուն  
իսթէր հակամիտ, շիմտիլլէ գատար պիլլէթէճ-  
իլլապէ կէօրիլլէպիլլէրէն զիլլապէ պիր սէ-  
մէրէ կէօսթէրէմէյէճէք տիր :  
Վաղա ցուցակըն օլուպ օլունմասընտա  
չօղըլա պիր պէյլիս եօգտուր, լաքին, շու-  
նա էսէթ իտէրիլլէք, իլլադհանուր ժողով  
կիլլա միլլէթին տէրիլլէն պիր տէրման պուլ-  
տու կիպի, իւշ սաաթ միւճատէլլէտէն սօն-  
րա, գաթա իճարաթ միւմքիլի օլունմայան, վէ  
աղլ ու պասիլլէթէ տապան տապանա զըտտ  
օլան պիր շէյլէ, էքսէրիլլէթի արա իլլէ գա-  
րար վէրմիլ օլունտուղունտան, պիլլաէն սօնրա  
կէլլէլլէր, պիրիլլէ իւղէրիլլէրէ կիլլէճէքլէր  
տիր :  
Վալլէլա համալէր լուղէթիլլէն ասըլ ֆիրի  
սօրուլուպ անլաշարաթըլ տըր, վէ զանն իտէ-  
րիլլէք, պուլ լուղէթի օրթայա եուվարա-  
յանլար տալի, լայրդըլա իլլադհ իտէմէք-  
տէ տիրլէր, վէ հալա պուլ կիլլէ վէ պուլ  
սաաթ, էհէմիլլէթ վիլլէն, վէ գապուլ ի-  
տիպտէ գուրա վիլլէն երեսփոխան էֆէնտի-

լէրտէն, ալըլ ալըլ, մէքիլար լուղէթ հազ-  
գընտա իլլադհաթ իսթէնիլլէճէք օլա, շաղ-  
լուպ գալաճաղարտըր տէյլիլլէրիլլէ, հա-  
մամիտ տիլլէք, էկէր միւրաթարը էֆէրար  
պիրիլլէ իսէ, տիւնեաթա պէյլէ պիր շէյ օ-  
լամադ, տէյլլէր երիլլէրիլլէ քիլլէնին, հաթթա  
իլլէ քիլլէնին, հէր մատտէտէ համամիտ օլ-  
ունալարը միւմքիլի տէյլլէր. եօգ էկէր միւ-  
րաթարը, իլլէթիլլապէն պուլունտուղուն կի-  
պի, երիլլէրիլլէ քիլլէնին տալի հալլէ, մէնէտ-  
ճէ, իլլէ, վէ մալիւմաթա միւմքիլի մէր-  
թէպէ պիր ալարտա օլունմընտան, մէնէլա,  
պուլ տէֆաթի ինթիխապ օլունաճադ աղալա-  
րըն, եա ճիւլլէթէն տէվլէթ մէմուրիլլէթ-  
իլլէտէ պուլունտանլարտան, եախտ պիւլլիլլէն  
պիւլլիլլէն պաշը պօղըլալարտան, վէ եախտ  
եա զէնկիլլէրտէն վէ եա զիլլէրտէլլէրտէն,  
եա ալիլլէրտէն եա ճահիլլէրտէն, եա կէնճ-  
լէրտէն եա իլլիլլալարտան, եա իլլ սահիպ-  
լէրտէն եա պօղ կէլլէնլէրտէն, եա սարաթ-  
լարտան եա գուլունմալարտան, վէ եա թաշ-  
լարտան վէ եախտ Սաթանպօլլալարտան  
իպարէթ օլունալ իսէ, պուլ տալիլլէ թալադ,  
զիլլա, մէքիլար գոմիսիս, էյլլէ պիլլէ կիլ-  
լուհ եախտ պիր սընըթտան, Վաղարշապէան  
ժողով աղալըլընա, աղ չօգ շալլալլէ վէ  
վաղըլ ու հալի տէվալմէ միւսաաթէ իտէր 40  
նէթէր քիլլէյի, տէյլլէ շիմտի, պէլլէ 40 սէ-  
նէ սօնրա տալի պուլունմալաճադ տըր :  
Տահա թօհաթը վարտըր, համամիտ լու-  
ղէթիլլէ, հէր գանդի մանեալա ալադ, եէնէ  
քէք ալա իսպաթ իտէպիլլէրիլլէ քի, համա-  
միտ օլարադ 40 քիշի արալըպ պուլունա  
թալիլլէ օլունան պիլլալաթ միւլարիլլէյ իւշ  
նէթէր զալլար տալի, համամիտ տէյլլէրիլ-  
լէր վէ օլունալար. իմտի, աճէպա նասըլ օ-  
լունպա, զաթիլլէ համամիտ սլալան զաթլար,  
40 նէթէր զէվաթըն համամիտ օլունա օլուն-  
ալարընա պէյնլէրինտէ գարար վիլլէճէք-  
լէր, վէ քէնտի հիւքմ ու ֆարգլարընը, ա-  
լէմէ պէյան իտէպիլլէճէքլէր տիր, տօղըլունա  
պիլլիլլէ իլլին պուլ պիր պիլլիլլէ պուլունշ վէ  
հաթթա պիր միւմքիլլէ սալլաճադ տըր, զիլլա,  
միլլէթիլլէրտէ եալլընըլ նէֆա Սաթանպօլ-  
տա, 40 քիլլէնին համամիտ օլունալարընը, 3  
նէթէր զէվաթըն միւլթէպէրէնին իմալարըլլա  
թաաթիլլէ գըլընմըլ օլունալա հալտէ կէօրմէք  
իլլապիլլէն նալլէ օլունալըլ. հէման, լալա  
վիլլէյիտէ, սէստիլլէրիլլէ զաթլար, պիր գաշ  
այ տէյլլէն, հակամիտ օլունալարըն կէօս-  
թէրէք, պիր չօգ մանեալար վիլլէմիլլէ  
սէպէպիլլէթ հասըլ օլունալ իտի :  
Փարզ իտէլլէ քի, 1865 տէնէսինտէ էյ-  
լէ պիր միւմքիլլէ տալի նալլէ օլարադ,  
40 նէթէր համամիտ շալլարըն իսթիլլէրին  
պիր քեաղըտ իլլէրինտէ կէօրտիլլէ, վէ մէք-  
իլլէր գոմիսիստա իլլալարը թէլլէքիլլէ իլլէ-  
տիլլէ, լաքին, 100 նէթէր երեսփոխան վար  
տըր, վէ լա աղալ 70 նէթէրինին գուրա  
կէօնտէրէճէկի իլլէթիլլապէն տիր, վէ պուլ-  
լարըն զաթէն համամիտ օլունալարըն շէյլէ

տուրքուն, տիշարտան խմելուքերի ատամ-  
լարա տախի գուրա վերեւեքեր տիր, վե-  
պելքիտե պաշգա տեֆարար օլտուղու միսի-  
լու, երեստիտանլար իշինտե պիր գաջ գըսմ-  
լար բէյտա օլարագ, քէնտիլերէ մախսուս  
պիրեր պաշգա ցո-ցոյ եւօրիւտեճէքեր տիր.  
տիմէքտիրքի, համամիտլեր իշինե, հակամիտ-  
լեր տախի գարըշաճագ տըր. իմտի օլ վագըթ  
շու միւրատ օլունան համամիտլէք նէքտե  
գալաճագ տըր:

Լէկեր համամիտլէքտէն միւրատ եֆքեար  
պիրլիյի իսե, վագաա, օլապիլիւ. ֆէգաթ,  
սէջէճէք ատամհէմ սալթ պիր քիշի օլմալը-  
տըր, վէ հէմտէ տայիմա քէնտիսի սէչտիկի  
ատամլարտան ուլու պիր մերթեպէտե պուլուն-  
մալտըր, շէօյէքի, իսթէմէտիկիսի ալլիլէ իե-  
րինէ պաշգաւընը ճէլպ իտեպիլմէլի տիր. իշ-  
թէ օլ վագըթ, թապիաթիլլէ պիր նէվի  
համամիտլէք բէյտա օլուր, չիւնքի, սէչի-  
լէնին սէջէնէ սլ չօգ միւտահէնէ իտիպ, վէ  
հէր էֆքեարընա րույի մուվաֆագաթ իթ-  
մսի լաղըմ կէլլի. հալ պու քի, պէօյլէ  
էվվէլա իւշ քիշի թարաֆընտան, վէ պատէ-  
հու երիւզ քիշի թարաֆընտան սէչիլէճէք  
զաթլարըն համամիտ օլմասը, վէ միւսավա-  
թա մախսուս օլան պիր մէճիստէ, հէմ հա-  
մամիտլէք սաթըպ, վէ հէմտէ տալ գալուգ-  
լուգ իթմէքսիլլին էֆքեարընը սէրպէսթճէ  
պէյան իտեպիլմէսի, պու ալէմտէ տէյիլ. պէլ-  
քի ահրէթտէ տախիլ շէյ տէյիլ տիր:

Լճըրըզ գոմիսիգնուն չէքէճէյի պու պի-  
հուտէ զահմէթի:

Պու համամիտլէք ցուցակընը ուսուլինէ,  
պաղըլար, երեստիտանլար վէ թաղական խոր-  
հուրդլար աղալարը իշին իսթիմալ օլունա կէլ-  
մէքտէ օլան ցուցակլարը էմալ կէթիլերէք,  
չօգլարը գանտըրմըլար օլուպ, վէ պուսուն  
իլէ մէլքիւր ցուցակլար պէյնիտէ իսե բէք  
չօգ ֆարգ վար իսետէ, պէյանընը պաշգա  
տէֆայա թէրք իտերիլ:

ՀԱՎԱՏԻՍԱԹԸ ԽԱՐԻՃԻՅԷ

Բոմա հիւքիւմէթի հարպիյէ նաղըրը  
մօնախնօր Մէրօտ իսթիֆա իթմիշ օլտու-  
ղունտան, շու մէմուրիյեթ տախի, գար-  
տիկնալ Լնթօնէլի ճէնապլերինին իւհէտի-  
նէ վէրիլիշ տիր. միւսայիլէյ ճօնսինօր  
Մէրօտուն իսթիֆասընա, ֆրանսըզ ասկէ-  
րի թօրաղընը թէրք իյլէտիքտէ, իթալիա  
ասկէրի թարաֆընտան պիր թէսալուլթ զու-  
հուրա կէլլի իսե, մուգավէմէթ իտեպիլսին  
նիյէթինէ մէպին, խալլիճէ աօկէր թէտա-  
րիք օլունմասընը միւնասիպ կէօրիւպ, հալ  
պու քի, գարտիկնալ Լնթօնէլի մուղալիլինի  
իտաաա իտերէք, վէ Բոմա ասկէրինին հիւ  
պիր վագըթտա իթալիա ասկէրինէ գարը  
գոյամայաճաղընը պահս ու պէյան, վէ էօյլէ  
պիր թէսալուլթ, ֆրանսա իմքերաթօրու  
հաղըթլերի թարաֆընտան գաթան միւսաա-  
տէ օլունմայաճաղըն իթեան իլէ, թէհի եէրտէ  
պիր չօգ մէսարիֆաթա տիւշար օլունմայրպ,  
պիր ճիւզի մըգտար ասկէր իլէ իգթիֆա ի-

տիլմէսինի իտաաա իյլէմէսի, սէպէպ օլմուշ  
տուր տէնիլմէքտէ տիր:

— Պօնֆէտերէլերին րէյիսի սապըզ միւ-  
սիւ հէյվիսին իքինճիսի օլան Ս. Սթէֆէսին  
ճիւնհասը աֆվ իտիլմիլ իսետէ, հալեա միւ-  
սիւ հէյվիս մահպէտէ պուլունտուղունտան,  
պաղը սանճագլար էհալիսի թարաֆընտան  
օնուն տախի սէպիլլինին թախիյէ գըլընմա-  
սը պա մահսէր ճիւմհուրիյեթ թարաֆըն-  
տան իսթիտա օլունմագաա տըր:

— Պու եագընլարտա, Բաբա հաղըթլէր-  
րինին, ֆարմասընլար ճէմիյեթի ալէյհին-  
տէ լանէթլէր օգուտուղուն պիլտիրմիշ իտիք:  
Պու տէֆա ճէմիյեթի մէգքիւրէ թարա-  
ֆընտան, միւշարիլէյ հաղըթլէրինէ պիւ-  
լիւք նէղաթէթ վէ վագար իւզըն պիր ճէվապ  
վէրիլիշ տիր: Իսթիմալ տըր մէգքիւր ճէ-  
վապըն թէրճէմէսինի տախի կէլէճէք հաֆ-  
թա պէյան իտերիլ:

Լաքին զարայիպի շուրասընտա տըր քի,  
նասըլ քի պիլտէ: էօյլէ օլտաղըն քէշի իթ-  
միշ իտիք, ֆարմասընլուգ իթալիաաա էքսիլ-  
մէ իւպղիյաաա իլլիւր կիթմէյէ պաշլատըգտան  
պաշգա, Բաբա հաղըթլէրինին օլ լանէթ  
վէ հագարէթլէրի իւզէրինէ, պիրիսի գաթօ-  
լիքլի իլին մէլքէզի մագամընտա օլան Լաբօ-  
լի էհրինտէ, վէ տիկէրի տախի, քէզալիք  
գաթօլիքլիլին էն զիյատէ քէսպի աղամէթ  
վէ շէրէֆ իյլէմիշ, վէ պու կիւնքի կիւնտէ  
պիր պիլիւք տէվէթէ բայիթալիլ օլունշ օ-  
լան ֆիլօրանս շէհրինտէ Լաբալըզ վէ Գաթօ-  
լիք քիլիսէսինի, բարեկարգութիւնա սօգա-  
րագ, թա էվվէլի պարզութիւն հալինէ ին-  
տիրմէք նիյէթ վէ մագսէտիլլէ իքի թանէ  
ճէմիյեթ թէշքիլ օլունմուշ, իճրայի ալէ-  
լիյաթա պաշլամըշ, վէ չօգլար թարաֆըն-  
տան րույի մուվաֆագաթ կէօսթէրիլմիշ տիր:  
Լաբօլիտէքի ճէմիյեթ թարաֆընտան,  
Մէթըրմօթ քուլ օթիլէ էմալէք-Եթիլէ քը-  
լէթ ֆիլիլէլ քի-տալէթա իթալիլէ իս-  
միլլէ, վէ հայր Բաթիա նամ րահիպին իմ-  
զաթըլա օլտուղու. հալտէ, պիր պէյաննամէ  
թապ ու նէշը իթտիրիլէրէք, քէաֆիլէյի  
գաթօլիքլիլ, մէգքիւր Բէթիլ-Բէթիլ ընկե-  
րութիւնունա տալէթ իտիլմիշ տիր:

Ֆրորանստաքի ճէմիյեթ տախի այնի նի-  
յէթէ իլըտմէթ իթմէքտէ օլուպ, քէնտիլի  
յիլլինի. Լաբալիլնաթօրէ նամ զաղլթա վասը-  
թաթըլա. Բէթիլ քի-տալէթա նամ ճէթա իւն-  
վանըլա նէշը ու իլան իթտիրմէքտէ տիր:

Մէգքիւր ճէմիյեթլէրին պաշլըճա մագ-  
սէտլերի շու ալթըր գալէմ շէյլէրտէն իպա-  
րէթ պուլունմագաա տըր:

1. Բաբալըզըն, վէ Բոմա գաթօլիք քի-  
իսէսինին իթաաա-Եթիլլարը վէ Լաբալիլ-  
Եթիլլարընը բարեկարգել իտերէք, կէրէք  
կրօնականլարը վէ կէրէք աշխարհական-  
լարը, հիւքիւմէթի զըլուլահիտէն (եանի  
պիր թագրմ ատամլարըն, պիլլէ պու հիւ-  
քիւմէթ Լալահ թարաֆընտան վէրիլմիշ տիր  
տէյերէք, իսթէտիկիսի եաբմասընտան) գուր-  
թարմագ:

2. Ումում իրիսթիյանլարտան միւրէթ-  
թէպ պիր Սինօգ:

3. Հէր միլլէթին քէնտի իսթէտիկի լի-  
աաաա Ս. Պատարագ թագտիս իտեպիլիպ,  
վէ սէրպէսթճէ Լստուաճաշունէ օգուլուպ  
վէ սաթա պիլմէսի:

4. Իսթէյէն բպթասըն, երին բաբալըզ-

տա գալարագ էվլէնէպիլմէսի:

5. Հէր քէսին իսթէտիկի իալաաա խոս-  
աալաննը օլապիլմէսի:

6. Հէր քէսին սէրպէսթճէ իսթէտիկի  
մէգհէպէ թապի օլապիլմէսի:

Լնտէքանտան Պէլթ նամ Պէլթիգա զա-  
ղէթասընա, պու հալապիսի փարիտէն պիլ-  
տիրմիշ օլան պիր մէթուպուն սօնուն  
րուհպան կիւրուհինին իթալիաաա պաթը-  
լիյեթլէ նէ մէրթէպէլէրտէ էհէմիլլիլէթ  
վիթմէքտէ օլուպ, վէ թապիաթիլլէ էհալի  
արթըգ եուտամայաճաղընտան, վէ հէր եա-  
լանա թէհամիլլէ իտէմէյէթլինտէն, պէօյ-  
լէ պիր կիւն իհթիլաղ, ճէհալէթ, վէ եա-  
խօտ խաթըր կէօնիլլէ բէրալէսինի իլըթարագ,  
վէ էֆքեարը սէրպէսթիյէ, վէ ինսանիյեթլէ  
վէ սահիհիլէ մէշալէսինի էյինտէ թուլթարագ  
տիշարը ֆըրլայաճաղընը պէյան նիյէթլիլլէ,  
շու ալթիտէք զարայիպ նէվինտէն օլան վու-  
գուաթը տախի հէքեպէ իյլէմիշ տիր. շէօյ-  
լէքի, Սիլան շէհրինտէ քիլիլիլին պիրիսին-  
տէ, գէմանը ալթիլտէն գալմա պիր Մարի-  
ամ Մագդաղենացի արձանը պուլունուպ,  
հուղուրունա պիր հէթանոս վէ եախօտ պիր  
հէրտիկիս կիթմէթլինտէ. կէօլլէրինտէն եա-  
նագլարընտան աշաղը, գաթրէ գաթրէ եաշ-  
լար աղմայա պաշլար իմիշ. վէ իթալիանը  
տէօրթ սէնէ էվվէլիլլէ ալթիլսթիլլիլլէնտէ  
պէրու իսե, ալլա աղամագաաա վաղ կէլլէ-  
տիկի կէօրիլմէքտէ իմիշ:

Պու կիւնլէրտէ հիւ նասըլ իսե, մէգքիւր  
արձանըն թամիր օլունմասը իգթիլա իթալի-  
կիւնտէն, երիլնտէն օյնտաթըմասը իճապ իթ-  
միշ, վէ գալարըրաղարընտա, ալթընտա պիր  
քիւլիլէ ֆուրուն, վէ իւզէրիլնտէ պիր թէն-  
ճէրէ սու պուլունտուղու, վէ մէգքիւր ար-  
ձանըն իլի պօշ օլտուղունտան, սու գայա-  
տըլտըգաա պուլու քէսիլլէրէք պաշլընա գա-  
տար չըգտըրը, վէ րաղընը իմպիլլէ իլլիտէ  
տար չըգտըրը, կիպի, պուլունունա տախի  
սօնլարագ աթտըրը կիպի, պուլունունա տախի  
սու քէսիլլէրէք Մարիամ Մագդաղենացի-  
նին կէօլլէրինէ տօլտուղու, վէ օրալարաա  
թէրթիպ օլունմուշ օլան ուֆաճըգ տէրիլլէր-  
տէն եալաշ եալաշ տիշարը չըգար իմիշ օ-  
տուղու կէօրիլմիշ, հէր քէս տիւշարը թէ-  
աճիւպ, վէ բաբալար տախի շէրմասը վէ  
մահճուպ օլմուշլար տըր:

Պունտան սօնրա Բաբա հաղըթլէրի, նա-  
ֆիլլէ եէրտէ ֆարմասընլարտան գօրգմայրը  
իլա մէգքիւր ընկերութիւնլարտան գօրգմա-  
լը տըր, զիրա հէմ աղգաա իլլէյէճէքլէ  
տիր, հէմ իթալիանըն վէ Լաթօլիլլէ  
թա կէօպէյինտէ պուլունմագաաաաալար, վէ  
հէմտէ նիյէթլէրի Լալտարանա մուվաֆը  
օլուպ, վէ ումումէն հէր քէսին տըրը իթ-  
մէքտէ օլտուղու իսլահաթան իպարէթ օ-  
տուղունտան, բէք չօգ քէսանըն աղա իալ-  
աճաղը վէ զայրէթլինի չէքլէք իլլիլլէ կէ-  
թիլլէթլիլլէ մէմուլի գալիտէն տիր. վէ հալ-  
թա մէգքիւր ճէմիյեթլէր, Լաթօլիլլէ րու-  
բապարընը, Բաթէսթանլըգտան զիյատէ  
էնտիլլէ վէ վէսվէս իէ կիրիֆթար իլլէյէճէք-  
լի տիր, շիւնքի պուլունլարըն ֆիլլիլլէ քիլիլլէ  
այրըմագ օլմայրպ, իլլա իլլիտէ տուրարագ  
իսթէտիլլէրի իսլահաթըն իճրաաաա շալը-  
մագ տըր:

ՀԱՐԱՊԵՏ Ե. ՓԱՆՈՍԵԱՆ

ՄԱՅԻՑ ԴԱՋԷԹԱ ՎԷ ԲԱՊԵՍԵՆ  
Ե. ԲԵՆԱՍԵԱՆ